

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Odkaz na veřejné obchodní podmínky obsahující arbitrážní doložku jako základ mezinárodního arbitrážního sporu

Ač je arbitrážní řízení jako takové per definitionem způsobem řešení konfliktů, které nepodléhá ve svém základě státní moci, je nutno si uvědomit, že každé rozhodčí rozhodnutí se nakonec musí opírat ve své vykonatelnosti o moc státní. Základní podmínkou, kterou si státy kladou k tomu, aby byly připraveny uskutečnit vykonatelnost takového rozhodnutí, je existence rozhodčí doložky jako základu arbitrážního sporu

Ač je arbitrážní řízení jako takové per definitionem způsobem řešení konfliktů, které nepodléhá ve svém základě státní moci, je nutno si uvědomit, že každé rozhodčí rozhodnutí se nakonec musí opírat ve své vykonatelnosti o moc státní. Základní podmínkou, kterou si státy kladou k tomu, aby byly připraveny uskutečnit vykonatelnost takového rozhodnutí, je existence rozhodčí doložky jako základu arbitrážního sporu. Vzhledem ke svému charakteru se problém rozhodčích smluv a doložek objevuje velmi často v mezinárodním obchodě a v naší celosvětové společnosti bude nabývat stále větší důležitosti.

V praxi mezinárodního obchodu se velmi často objevuje odkaz obchodníků na svoje obchodní podmínky, kterými se snaží dosáhnout lepšího postavení v případě jakýchkoli sporů. Jednou z klauzulí obsažených v těchto podmínkách je arbitrážní klauzule.

U této však, na rozdíl od jiných ustanovení obchodních podmínek, je inkorporace do konečné formy smlouvy obtížnější. Tato obtížnost je dána zejména skutečností, že arbitrážní doložka jako základ mezinárodní arbitráže musí splňovat takové podmínky, aby rozhodnutí arbitrážního soudu bylo vynutitelné. Nejenže musí existovat základ sporu – konsens o arbitráibilitě sporu, ale rovněž musí být splněny formální podmínky. Jinými slovy musí existovat písemný doklad o takovémto konsensu. Ratio tohoto požadavku je vcelku jasné. Souhlasem k arbitráži se strana vzdává jednoho ze základních práv v demokratickém státě a to předložit svůj spor nezávislému soudu, u nás nejobecněji vyjádřeno v Listině základních práv a svobod čl. 36.

Základ mezinárodní vynutitelnosti arbitrážního rozhodnutí je dán počtem států, které ratifikovali úmluvy garantující tuto vykonatelnost. Jedná se o dvě základní úmluvy: (1) New Yorskou úmluvu o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů, vyhlášená 35/1959 Sb. a (2) Evropskou úmluvu o obchodní arbitráži, vyhlášená 176/1964 Sb. V obou případech se jedná o úmluvy OSN, přičemž obě stanovují prakticky stejný standart pro písemnou formu rozhodčí doložky.

Jako vzor použijeme čl. II odst. 2 New Yorské Úmluvy, který říká, že za písemnou dohodu dle této smlouvy se považuje „rozhodčí doložka ve smlouvě nebo rozhodčí smlouvu, podepsanou stranami nebo obsaženou ve výměně dopisů nebo telegramů.“

Dikce se zdá býti relativně jasná. Situace se však komplikuje v okamžiku, kdy do hry vstupují obchodní podmínky (dále jen „OP“) stran, ve kterých je obsažena rozhodčí doložka. Tyto jsou v naprosté většině vyměněny na začátku vyjednávání a v jeho průběhu je na ně odkazováno. Probíhá tzv. battle of forms. Zatímco pro jiné ustanovení je rozhodující, kdo takovouto battle of forms vyhraje, přičemž je rozhodné, kterou metodu z "knock out rule" vs. "last shot rule" vs. "first shot rule" vybereme, rozhodčí doložka má jiný režim.

Musíme rozlišit dva základní případy a to (1) OP jsou na druhé straně smlouvy, nebo jsou k ní přiloženy a (2) ve smlouvě je pouze odkaz na OP.

Pro první případ je inkorporace rozhodčí doložky dostatečná, jestliže existuje v těchto OP. Nevyžaduje se, aby byly podepsány i OP jako takové, i když se to doporučuje a to zejména proto, že některé soudy, zejména italské či francouzské, vyjádřili pochybnosti o dostatečné inkorporaci takovéto rozhodčí doložky.

Druhý případ je komplikovanější. Obecné pravidlo pro takovéto situace říká, že k inkorporaci rozhodčí doložky v těchto OP nedošlo. Důvody takového ustanovení jsou rovněž dva: (1) Základem arbitráže je konsens. Jestliže takovýto konsens není vyjádřen explicitně, neexistuje přímý důkaz, že k takovému konsensu došlo a (2) strana nebyla dostatečně informována o tom, že ztrácí své právo jít k soudu – viz výše. (tzv. „warning function“). Toto neplatí pro druhy obchodu, kde je arbitrážní doložka v OP již zvykovým právem, např. lodní doprava.

Z tohoto pravidla existuje výjimka, která sledují teleologii výše uvedených důvodů avšak zároveň zajišťují částečnou flexibilitu, tolik vyžadovanou právě obchodními kruhy. Touto výjimkou je speciální odkaz na rozhodčí doložku v OP. Podmínkou aplikace této výjimky je ovšem fakt, že tyto podmínky musí být druhé straně dostupné bez větších problémů či finanční náročnosti. Odůvodnění této podmínky je následující: je naplněna „warning function“, neboť rozhodčí doložka je zmíněna přímo v textu smlouvy, můžeme vycházet i z existence konsensu. Přestože se Komise OSN pro mezinárodní obchodní práva – UNCITRAL – na svém posledním jednání zabývala způsobem odstranění nutnosti speciálního odkazu nelze vycházet z toho, že se toto stane právem a to zejména pro velmi nevstřícný postoj jednotlivých států v této otázce.

Výjimkou z výjimky, v právu tak obvyklé, představují dva případy: (1) předání OP, na které je odkazováno během probíhajícího obchodního vyjednávání a (2) předání v dřívějším kontaktu, jedná-li se o trvalý obchodní vztah. V obou případech je vztah obou partnerů natolik intenzivní, a druhá strana má kdykoli možnost se informovat o obsahu těchto podmínek, že existence konsensu může být rovněž předpokládána.

Otázka se dále komplikuje v případě použití internetu, kdy OP mohou být prezentovány buď jako odkaz na URL nebo mohou být přiloženy formou přílohy k e-mailu. Otázkou je, nakolik příslušný stát uznává elektronický přenos dat jako ekvivalent k „papírové“ formě. Vzhledem však k stále většímu objemu informací je stále více států nuceno tento ekvivalent zákoně upravit. Přesto nelze automaticky tento ekvivalent předpokládat.

Obchodníci nemají většinou na konci jednání čas a ani chuť zabývat se inkorporací rozhodčí doložky do smlouvy. Právníci se však naopak dostanou k řešení sporů ze smlouvy, až když musí být předložena (arbitrážnímu) soudu. Ani v této oblasti nelze očekávat rychlé zlepšení.

Další články:

- [Právní aspekty terapie psychedeliky](#)
- [Význam sportovních pravidel při posuzování odpovědnosti sportovců za sportovní úrazy](#)
- [Korporátní dluhopisy v ČR: růst trhu, regulatorní limity a koncentrace rizik v segmentu podlimitních emisí](#)
- [Výpověď z pracovního poměru podle ustanovení § 52 písm. f\) a g\) zákoníku práce a jejich aplikační rozdíly – 2. díl](#)
- [10 otázek pro ... Jakuba Matějčka](#)
- [Souhrn významných událostí ze světa práva](#)
- [Okamžité zrušení pracovního poměru učiněné z „opatrnosti“ zaměstnavatele ve světle judikatury Nejvyššího soudu](#)
- [Notářský zápis s přímou vykonatelností ve světle nejnovější judikatury Nejvyššího soudu](#)
- [Nestačí „mít systém“ aneb povinnosti veřejnoprávních původců při přechodu na atestovaný eSSL](#)
- [Právní důsledky aplikace českého sociálního zabezpečení při absenci výjimky dle čl. 16 nařízení \(ES\) č. 883/2004](#)
- [DEAL MONITOR](#)